

Олена Леонтович

НЕТІННА СЛАВА УКРАЇНИ

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 061.21
ББК 06.75
Л47

Леонтович О.

Л47   Нетлінна слава України / О.Леонтович. — Тернопіль :
Навчальна книга — Богдан, 2013. — 112 с.

ISBN 978-966-10-2860-8

Книга присвячена представникам творчого генію українського народу від XVIII по XXI століття. В ній розповідається про знаних і незнаних талановитих українців — промисловців, композиторів, вчених, художників, артистів, які жили і творили в різні часи як на теренах материзни, так і на «далеких берегах», але з Україною в душі та заради її слави. В ній подані і портрети наших сучасників.

Книжка розрахована на широке коло читачів.

УДК 061.21
ББК 06.75

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-2860-8

© О. Леонтович, 2013
© Навчальна книга — Богдан, 2013

СЛОВО ВІД АВТОРА

Дорогий читачу!

Якщо Твою увагу привернула назва книжки, розгорни її і поринь у простір українських талантів, що творили і творять славу України.

Як Ти зараз, так і я протягом років випадково і не випадково доторкалась до цієї культурної царини української, була заворожена нею і не могла не розповідати про її достойників, знаних і ще незнаних українцям. Адже плоди їхнього натхнення складають невмируще багатство нашої Вітчизни, національну скарбницю української культури.

Різні імена Ти зустрінеш на стежі пізнання, з різними постатями познайомишся, і віддалиться від Тебе небокрай і збагатиться обшир знань.

Серед них і незабутні Симиренки, які є прикладом безкорисного служіння Україні, є моральним прикладом для всіх наступних поколінь українців. Серед них і наші сучасники, які щоденно кладуть на вівтар культури свої творчі здобутки.

Серед них і стражденний геній Артема Веделя, і світлий пензель Григорія Світлицького, і перерваний кулею лет Олексія Ходимчука з розстріляного відродження, і творчий подвиг когорти «пересаджених квітів», що на далеких берегах жили з Україною в душі.

*Повернулись ключі журавлині,
Імена геть забутих людей,
Що Вкраїну, як неню, любили,
Що не марили світом, та гей...
Доля слалася їм поза нею,
Душі рвалися жалем тужним.
І летіли їх думи до неї,
І кривавилось серце у них.*

Ми маємо про них знати, щоб гордістю повнилася наша душа за Україну, за неймовірно багатий на творчу потугу український народ.

Розділ I

УКРАЇНСЬКІ ДОСТОЙНИКИ РОДУ СИМИРЕНКІВ

1.1. Славетні підприємці-патріоти

*Роде наш...
Скільки їх у матері України!
І всі вони їй дорогі.*

*К*озацький рід Симиренків вписав неповторні сторінки в історію підприємництва, культури та науки України.

Цей рід походить з Черкащини. З козацької далечини виринають такі могутні й відважні запорожці, яких за дивовижний героїзм назвали Симиренками, тобто семирукими, бо в бою воювали за сімох. У XVIII столітті постає нескорений їхній нащадок козак Степан Симиренко, що через волелюбність не зміг присягнути гнобительці Катерині II і тому втратив не тільки маєтність, а й козацькі привілеї. Не стерпівши тої наруги, пішов чумакувати та десь серед степів і загинув, а його родину було закріпачено.

Його син, Федір, селянин на оброці, наймав млини на річці Вільшанка. Добре працював та й талан мав, зібрав грошей і викупився на волю. Федір Степанович був одружений з Анастасією,

Все життя Діамара Комілевська жила з великою тугою за Україною, яка ввижалася їй у видивах, з глибоким горем у душі:

*Трапляється у житті
Полюбить горе людину
І живе біля неї, наче тінь,
Щороку, щодня, щохвилини.
І подітись від нього немає куди
Ні на якій дорозі його не згубити
І замало у цілому світі води
Щоб його затопити...*

2.8. Українець з «гігантними» крилами

*...Конкретні завдання в сучасному —
будувати українську державу
як найвищу форму всіх поривів нації,
матеріальних і духовних.*

Святослав Гординський

*П*ро «гігантні» крила написав Святослав Гординський у перекладі вірша Леконта де Ліля «Сон кондора». Та це саме він мав такі «гігантні» крила, щоб піднятися у високе небо творчості.

Святослав Гординський (1906–1993) — унікальне явище не тільки в українській культурі, але й у світовій, митець могутньої творчої енергії, ренесансна постать, яка проявилася в поезії і малярстві, перекладацькій діяльності, в літературознавстві й мистецтвознавстві, у величезній громадській діяльності, серце якого завжди билося задля Батьківщини.

Святослав Гординський

Тільки велетам під силу зробити стільки, скільки створила ця одна великого таланту людина, поєднуючи в собі натхненну поетичну творчість і велику наукову потугу.

Він був давно знаний у широкому світі, та не в Україні...

Але минули ті часи, і нині великий українець повертається до рідного краю. 1991 року, на схилі життя, ще встиг відвідати через 50 років розлуки свою любу Україну, яка завжди була для нього «вогнистою мрією». А 1997 року було видано збірник його поезій і перекладів «Колір і ритми», і 2004 р. — книгу його літературознавчих праць «На зламі епох».

2006-й р. теж став вікопомним, бо цього року (народився 30 грудня 1906) відзначалося на державному рівні його сторіччя і було видано про це Указ Президента України Віктора Ющенка.

Народився Святослав Гординський в родині викладача гімназії в Коломиї, дійсного члена Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, автора літературно-критичних творів. Втративши підлітком слух, Святослав поборов відчай і, змобілізувавши себе, поринув, проявивши волю й характер, у набуття знань. 1924 року у Львові закінчив екстерном Академічну гімназію, єдину українську в місті, вже там долучившись до латини, і вступив, відчувши потяг, до школи відомого художника Олекси Новаківського, де читав лекції з історії мистецтва і опікувався нею Митрополит Андрей Шептицький. 1928 року шлях Святослава прослався до академії Берліна і Академії Жуліян та Модерної академії Ф. Леже в Парижі, де удосконалював майстерність, знайомився із сучасними художніми течіями. Приймавши модернізм Фернана Леже, він одначе усвідомив, що «нові форми можна добре поєднати з мотивами українського народного мистецтва», що приймаючи світову культуру, треба міцно триматися рідного кореня. Це кредо стало для нього незаперечним. 1931 року він повертається до Львова з багажем картин паризьких українських і французьких художників і влаштовує виставку, першу з безлічі, що він їх організує за довге життя. На ній матимуть успіх і його перші графічні роботи. Він уже тоді усвідомив, що серед мистецького багатоголосся світу єдино вірним буде зберігати у своїй творчості національні особливості.

колись так гостро вразила душі багатьох, і «Святі краєвиди», «Лавра», «Повня», тобто повний місяць (цю назву із скарбниці рідного слова особливо відзначив поет Микола Сом), «Батькова рілля», «А душа співає» (молода душа старих селянок), «Хата, моя біла хата» та інші.

Поетія звуків і барв охоплювала і супроводжувала від картини до картини, запрошувала замислитися над сокровенними думками митця в потаємний час творення.

За цикл живописних полотен «Розгойдані дзвони пам'яті» (2001–2007), присвячений болючій пам'яті єдиному в світі запланованому винищенню українського селянства, Валерію Франчуку, в 2008 році присуджено звання лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка. Художник перелив у ці картини свій біль, свій протест проти нечуваного в історії людства злочину, свою скорботу по невинно загиблих найкращих у світі хліборобів, талантів українського народу, та одночасно стверджуючи його незнищенність.

Щирими, піднесеними словами вітали його з присудженням премії на відкритті цієї ювілейної виставки Галина Сорока, директор Національного музею літератури України, Ольга Бенч, заступник міністра мистецтв і туризму, диригент, народний артист України, Іван Гамкало, поет Микола Сом. Вони зазначали, що художник, гідно пройшовши свій творчий і життєвий шлях, заслужено здобув шану і славу. А Валентин Сергеев, професор, заслужений діяч мистецтв України, підкреслив, що Валерій Франчук — унікальний художник, який знайшов себе, майстерно володіє технікою, розуміє тон.

У своєму слові Валерій Олександрович розповів, що цикл «Розгойдані дзвони пам'яті» охоплює 123 картини і присвячений Голодомору, про який ще в далекому дитинстві повідала мама в селі Зелена на Хмельниччині, кажучи дітям: «Я розповім вам про цю біду». І писав його художник в непростий для себе час.

Із широю вдячністю говорив Валерій Франчук про свою 90-літню матусю, Марію Броніславівну, про постійну підтримку і ніжну

турботливість дружини Аполлінарії, про вірних шанувальників, з якими йому легше йшлося життєвими і творчими шляхами.

Як завжди, лагідна усмішка освітлювала його лице.

Ще попереду глибоке осмислення і вдумливе вивчення творчого доробку Валерія Франчука, до якого входять такі основні його серії і цикли: «Молюсь за тебе, Україно» (історія козацької доби в поезії Т.Г. Шевченка), «Пізнання істини» (пошук відповіді на вічні питання людського життя), «Чорна Биль» (посвята світлій пам'яті жертв і ліквідаторів Чорнобильської катастрофи), «Мир Вам» (біблійні сюжети), «Ода творцю світу» (враження від дива природи української землі), «Плоди саду людського» (філософське осмислення життя), «Джерела» (сюжети українських народних пісень), «Тиша старого міста» (данина любові до древнього Києва).

Могутній талант українця, який зовнішньо такий близький, на мій погляд, до наших пращурів, трипільців та русичів, у розквіті творчих сил і дивуватиме, й дивуватиме своїми новими звершеннями, в яких він постає і мудрим філософом, і полум'яним публіцистом, і ніжним ліриком, бо безмежно любить свою рідну землю.

ЗМІСТ

Слово від автора	3
I. УКРАЇНСЬКІ ДОСТОЙНИКИ РОДУ СИМИРЕНКІВ.....	4
1.1. Славетні підприємці-патріоти	4
1.2. Великий Хорс українського відродження.....	9
1.3. Три вершини Левка Смиренка.....	16
II. ПОСТАТІ	22
2.1. Славний ювілей творця безсмертної музики.....	22
2.2. Він дослухався голосу двох муз	26
2.3. Його талантів вистачило б на кілька життів	34
2.4. Вона оспівала у барвах перемогу під Конотопом	40
2.5. Український талант з далеких берегів.....	44
2.6. Вони були учнями великого майстра	49
2.7. Діма — дочка двох талантів.....	54
2.8. Українець з «гігантними» крилами	62
2.9. Він зберігав Батьківщину в душі	69
2.10. Українська журавочка ще в дорозі додому.....	72
2.11. Та, що несла людям жайворонків	82
2.12. Світла людина залишається в душі назавжди.....	92
2.13. Дивосвіт Лариси Іванової	94
2.14. Бо клавесин давно вже став життям.....	96
2.15. Високе небо пісень Віктора Лузана.....	100
2.16. Душа української пісні, осяяна голосом і струнами.....	103
2.17. Гармонія душі і натхнення.....	107

Науково-популярне видання

ЛЕОНТОВИЧ Олена Василівна

НЕТЛІННА СЛАВА УКРАЇНИ

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Василь Герасимчук, Марія Козя*
Художник *Володимир Басалига*
Комп'ютерна верстка *Нелі Домарецької*

Підписано до друку 4.07.2013. Формат 60x84x16. Папір офсетний.
Гарнітура Times. Умовн. друк. арк. 6,51. Умовн. фарбо-відб. 6,51.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С.Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-2860-8

9 789661 028608